

ANNE-MARIE HOOIJBERGHS

Korenbloemblauw

UITGEVERIJ GLB
DEVENTER

1

Antwerpen, Stuyvenbergziekenhuis, winter 1903

Dokter Viktor Wouters trok met de klemmen de huid over de bloederige stomp en stak zijn vrije hand uit naar de verpleegster. Geroutineerd gaf ze hem het hechtingsmateriaal aan. Terwijl hij de samengetrokken huid dichtnaaide, begon de man op de operatietafel te kreunen. Zijn hoofd begon heftig heen en weer te schudden en hij trok verwoed aan de riemen die zijn armen en benen stevig op de tafel hielden.

‘Ik heb gevraagd om hem in de gaten te houden,’ snauwde Viktor.

De jonge, bleke man, die aan het hoofd van de patiënt stond, druppelde zenuwachtig een beetje chloroform op de lap stof die de mond en de neus van de onfortuinlijke patiënt bedekte. Het duurde niet lang voordat de man ophield met kreunen en hij weer stil lag.

‘Het spijt me, dokter. Ik was aan het kijken hoe u die stomp dichtte.’

Viktor keek hem met een koele blik aan. ‘Ik heb je niet gevraagd om me te assisteren

bij de operatie zelf. Het is jouw taak om te zorgen dat mijn patiënt onder narcose blijft, meer niet!’

De jonge man deed er het zwijgen toe. Hij keek even naar de verpleegster die net een kom wegnam waarin de afgezette voet in een plas bloed lag. Hij richtte zijn blik weer op de patiënt, zag dat deze nog stevig sliep en waagde het om vanuit een ooghoek de operatiekamer in te kijken. Veel was er niet te zien. Een operatietafel en een instrumententafel op wielen, die nu tot vlak bij de operatietafel was gerold. Boven hem een lamp die brandde op elektriciteit, een van de grootste uitvindingen van deze eeuw. Op de vloer, op het witte laken en op de witte schorten van de dokter en de verpleegster waren helrode bloedspatten te zien. Op de muur waren de oude bloedspatten haast zwart van kleur geworden. Ze hadden zich in de kalklaag gezogen en konden niet meer verwijderd worden.

Het rook er naar verbrand vlees door het dichtschroeien van de wond; naar bloed, etter en zweet. Door een raam aan zijn rechterkant zag hij een dun laagje sneeuw op een klein grasperk liggen, of was het gewoon een laagje rijp? Een duif zat op de vensterbank tegen het

raam aangedrukt in een poging aan de ijzige wind te ontkomen. Hij was blij dat hij tenminste warm binnen zat. Hij keek voor zich uit naar de potkachel die roodgloeiend stond en de operatiekamer verwarmde. Maar de warmte maakte ook de stank intenser. Hij werd er misselijk van.

Viktor legde de laatste steken vast en wiste het zweet van zijn voorhoofd. De lamp was een prachtige uitvinding, maar de hitte die ze uitstraalde zo vlak boven zijn hoofd was een nadeel dat hij voor lief moest nemen. Hij keek naar de jonge student die voor de eerste maal een operatie had bijgewoond. Ondanks zijn verslachte waakzaamheid had hij het behoorlijk gedaan. Misschien kon hij deze kerel nog eens vragen.

‘Hoe was je naam ook weer?’

‘Hendrik... Hendrik van Wezenmaal,’ mompelde de jonge man vlug toen hij zag dat Viktor het woord tot hem richtte.

‘Je hebt het goed gedaan, jongeheer Van Wezenmaal. Misschien vraag ik je nog wel een keer.’

Na deze woorden trok hij zijn bebloede schort uit en verliet de operatiekamer. Hij bekommerde zich in het geheel niet over de

verzorging en het verbinden van de wond. Dat was het werk van de verpleegster en daartoe verlaagde hij zich niet.

Nu de operatie achter de rug was, ging Viktor naar de dokterskamer om van een goede sigaar te genieten. De zitruimte was alleen op mannen gericht, met enkele goedzittende sofa's, een open haard, een kleine bar waar een versterkend middel genuttigd kon worden en rookgerief. Hij trof er alleen zijn docent en vriend Henri Ballancer aan, een man van in de zeventig, kalend en gezet, die hem de knepen van de chirurgie had bijgebracht en waaraan hij veel te danken had.

Henri legde zijn krant neer toen hij Viktor zag binnenkomen en een Havana sigaar zag nemen.

‘Hoe is de operatie verlopen?’ vroeg hij.

Viktor nam tegenover hem plaats, hield een houtje in het vuur van de open haard en stak daarmee zijn sigaar aan. Genietend blies hij een rookwolk de lucht in.

‘Goed. Ik denk wel dat ik van een geslaagde operatie kan spreken,’ antwoordde hij ten slotte. ‘De beenstomp zag er in ieder geval behoorlijk uit. Ik verwacht een goed herstel.’

‘Beenstomp? Ik dacht dat je een teen moest

amputeren? Het gangreen was toch nog niet verder doorgezet?’

‘Ik heb geen risico’s genomen, Henri. Bovendien heb ik ditmaal de voet iets boven het gewricht afgezet. Ik denk dat deze manier betere overlevingskansen zal geven.’

‘Was het echt nodig om hem zo te verminken? Met een teen minder had hij nog best kunnen werken, maar nu...’

‘Ach!’ Viktor wimpelde deze bezorgdheid weg en trok geïrriteerd aan zijn sigaar. ‘Die boerenfamilies hangen allemaal aan elkaar. Ze zullen elkaar wel helpen. Trouwens: aan een stuk brood en een aardappel hebben deze mensen al genoeg.’

‘Als hij blijft leven, tenminste!’

‘Je weet net zo goed als ik dat elke operatie een risico inhoudt, Henri. De operatie is goed gelukt. Als die man nadien sterft is het niet mijn schuld! Ik kan het toch ook niet helpen dat de wond ontsteekt?’

‘Nee, maar een kleine teenwond zal vlugger genezen dan een grote beenwond.’

Viktor keek Henri even bedenkelijk aan. ‘Je lijkt me vandaag toch wel erg vaak terecht te wijzen, Henri. Ik dacht dat je mijn werkwijze apprecieerde?’

Henri stond op om zijn glas bij te vullen. Hij had dit moment van de dag uitgekozen omdat hij wist dat hij Viktor op dit ogenblik alleen zou treffen. Wat hij zijn pupil ging zeggen kon beter niet door iemand anders gehoord worden.

‘Ik heb al eerder gezegd dat er te veel doden onder je handen vallen, Viktor,’ zei hij terwijl hij de cognac inschonk. ‘De laatste jaren loopt het de spuigaten uit.’

Viktor wimpelde zijn woorden weg. ‘Ik kan niets bereiken door voorzichtig te zijn. Daar zijn nu eenmaal slachtoffers voor nodig.’

Henri ging weer zitten, nam een slok en keek de man voor hem aan. ‘Ja, dat geef ik graag toe. Ik neem ook weleens een risico, anders kunnen we inderdaad niet evolueren. Maar ik houd het discreet, minder opvallend, zodat er ook minder klachten komen, begrijp je?’

‘Klachten? Wie durft er een klacht te uiten? Die arme drommels moeten blij zijn dat wij ze willen helpen!’

‘Maar ze bekopen het wel met hun leven! Die arme drommels hebben ook familieleden. Bovendien heb jij je de laatste jaren niet alleen beperkt tot die arme drommels, Viktor.

Dat wreekt zich.'

'Bedoel je die gepensioneerde houthandelaar? Maar die man was zo oud als de straatstenen! Geen wonder dat hij onder die operatie bezweek.'

Henri zuchtte diep en schudde het hoofd. 'Het heeft geen zin om hun namen en hun functie op te noemen, Viktor. Zoals je weet zit ik in de bestuursraad en deze ochtend is de raad, naar wekelijkse gewoonte, bijeengekomen. Sinds dat jonge meisje drie dagen geleden onder je handen is gestorven, zijn de gemoederen weer hoog opgelaaid. Volgens de raad was haar lijden zinloos. Je had haar kunnen redden als je de normale procedure gevolgd had.'

Viktor haalde minachtend zijn neus op. 'Krijg ik weer een waarschuwing? Hoe kan ik nu iets bijleren als ik me altijd aan de regels moet houden? Bovendien was dat wicht net zo goed gestorven als iemand anders haar had geopereerd.'

'Je weet dat ik achter je sta, Viktor, maar ik kon hen niet tot andere gedachten brengen... De raad acht het nodig om je voor een tijdje te schorsen. Ik heb het voor je opgenomen. Ik heb er alles aan gedaan om het goed te praten,

maar het kon ditmaal niet helpen. Ze waren unaniem en resoluut.'

Viktor stond perplex. Ze zouden hem, na al die jaren van zelfopoffering, willen schorsen?

'Het spijt me, Viktor. Normaal ben ik geheimhouding verplicht, maar ik heb je altijd een uitmuntende chirurg gevonden én een goede vriend. Daarom breng ik je nu zo vlug mogelijk op de hoogte van de toestand, zodat je nog een kans hebt om je reputatie en je eer te redden. Wacht niet af tot de bestuursraad je schorst met alle gevolgen vandien. Neem zelf je ontslag, zodat jij je naam als chirurg in ere kunt houden. Zeg hen dat je aan rust toe bent en houd je een poosje kalm. Daarna kun je weer je gang gaan. Als je wacht tot de raad je schorst, dan zal dat als een lopend vuurtje rondgaan en je naam zal door iedereen besmeurd worden. Denk aan je vrouw en zonen, Viktor, denk aan hoe zij zich zullen voelen als je welgestelde vrienden niets meer van zich laten horen. Denk aan de kansen die je voor altijd ontnomen zullen worden.'

Henri dronk in één teug zijn glas leeg. 'Denk eens goed na over wat ik je hier gezegd heb. Ik heb het je gezegd als vriend, maar wacht niet te lang, want dan zou het weleens te laat

kunnen zijn!’ Na deze woorden stond hij op en verliet het vertrek.

Viktor keek een hele poos roerloos naar de gesloten deur. Ten slotte klemde hij zijn lippen grimmig op elkaar. Waren al die jaren van hard werken dan voor niets geweest? Had hij niet altijd als een voorbeeldige chirurg gewerkt? Natuurlijk waren er veel sterfgevallen. Elke operatie was een risico en elke dokter wist dat de kans op sterfte groot was. Hij gaf toe dat hij opmerkelijk meer patiënten verloren had dan zijn collega’s, maar begreep de raad dan niet dat hij bij elke dode iets had geleerd? Hoe kon de geneeskunde erop vooruitgaan als men niet experimenteerde? Bovendien probeerde hij zijn nieuwe technieken alleen maar op arme drommels en verschoppelingen uit. Zij hadden toch alleen maar een ellendig leven. Maar na al die jaren van inzet dacht de raad van bestuur er nu anders over. Dat stelletje pennenlikkers kon niet langer verdragen dat hij beter was dan zij. Begrepen die idioten dan niet dat juist deze experimenten ooit zouden leiden naar een grote doorbraak, naar faam en eer voor hun ziekenhuis?

Hij stond met een ruk op en schonk zichzelf een groot glas cognac in, dat hij in één teug